

Strips in het onderwijs en in de klas

1 oktober 2009

Auteur: Hilde Van den Bossche

Volume: 39

Nummer: 1

Pagina's: 41-53

Documenten

- [vonk_jrg39_006.pdf](#)

41 strips in het onderwijs en in de klas hilde van den bossche het lijkt erg ongepast het gebruik van strips in de klas te verdedigen dikwijls gehan teerde argumenten zijn kinderen grijpen wel vanzelf naar strips omdat ze die gemakkelijk vinden en omdat ze geboeid zijn door de tekeningen en de kleuren een school dient toch zaken aan te reiken die kinderen niet vanzelf vinden en ver werven en op school dient men in eerste instantie te leren en dat kan toch niet met strips binnen de discussie over kennen en kunnen lijkt het al helemaal ongepast te beweren dat strips een meerwaarde kunnen hebben in de klas voor velen hoeven kinderen helemaal niets te kennen in verband met strips wat valt daarover nu te kennen voor velen hoeven ze helemaal niets te kunnen in verband met strips het is een apart medium met aparte regels doelen en afspraken die niet binnen een school kunnen worden gerealiseerd n toch wordt van het onderwijs strips in de klas ja hoor verwacht dat het leerkrachten moeten nederlands in de aansluit bij de leefwereld van kinderen lagere school in een breed kader geven in kinderen aanspreekt in de zone van bijvoorbeeld de kracht naaste ontwikkeling lijnen van het katholiek binnen de kinderen nieuwe horizonten laat ont onderwijs 2000 staat op discussie over dekken in een veilige sfeer p 8 in taalgebruik komt kennen en aandacht heeft voor de beeldcultuur die het er immers op aan kin kunnen lijkt overal in de maatschappij aanwezig is deren nieuwe situaties het al helemaal en doelbewust wordt ingezet met hun taal te leren aan ongepast te kinderen bewust leert omgaan met de pakken en beheersen beweren dat strips beeldcultuur in het algemeen en speciaal een middel daartoe is met een meerwaarde fik kinderen binnen het kunnen hebben kinderen kennis en kunde bijbrengt op onderwijs op een doelbe in de klas een zo geïntegreerd mogelijke manier in wuste zinvolle en uitda een functionele omgeving gend prettige manier taal te beschouwen kinderen vooral veel zelf laat ontdekken taal beschouwen bestaat uit twee elementen in een doelgericht kader ten taalgebruik en taalsysteem oktober 2009 nummer 1 39e jaargang 42 bij taalgebruik leg je als leerkracht met kin wijs en in de klas is er een relevante en zin deren manieren van denken strategieen volle plek voor strips en denkstappen van

taalgebruikers bloot bij taalsystematiek bestudeer je het regel systeem dat kinderen reeds hebben verworven een leerlijn beeld en ven door hun taalkundige competentie en zorg je voor middelen om alles expliciet te literatuureducatie en verwoorden bij taalbeschouwing werk je als taalbeschouwing leerkracht zinvol met de negen vragen van het communicatieschema¹ de zender de in de opleiding boodschap de werkelijkheid van de boodschap de ontvanger de bedoeling de ma dit artikel² vertrekt vanuit het concrete aan niet waarop de omstandigheden de weg en bod in lessen binnen de opleiding tot bache de middelen de reactie en het effect op die lor lager onderwijs van kaho sint lieven manier kan je binnen lessen zowel het taal campus waas sint niklaas maar veel gege gebruik als het taalsysteem een plek geven vens kunnen volgens mij zonder al te veel moeite elders worden overgenomen binnen strips hanteren een eigen taalgebruik en een de uren van mijn leergebied werk ik met een eigen taalsysteem lezers moeten daar be aanbod waarbinnen studenten zich bewust wust mee leren omgaan en leren daarvan worden van een aantal zaken en probeer ik genieten strips behoren tot de leefwereld de leerlijn zo expliciet mogelijk te maken in van kinderen en volwassenen we leven de hoop dat studenten verder werken met bovendien op dit ogenblik in een maatschap en nadenken over het aanbod in semester 1 pij waarin beeldcultuur belangrijk is en waar van de opleiding werken we met studenten binnen zowel talige als niet talige elementen aan vertellen voorlezen en kleine boekpro een rol spelen strips balanceren tussen motie we laten hen tegelijkertijd ontdekken gemakkelijk en uitdagend ze bezorgen waar hun eigen leesvoorkeur ligt en wat ze velen leesplezier maar bevatten tegelijk een daarmee kunnen doen binnen die ontdek valkuil beelden zijn niet kingstocht wijs ik hen op het werken met zo gemakkelijk goed te strips in semester 4 lezen en leiden soms tot met strips slechts oppervlakkige lectussendoor ontdekken studenten via doel beschik je over tuur bewust uitgezochte strips hoe je als leraar mogelijkheden om moeilijke zaken als verwijswwoorden en denk bij verschillende met strips beschik je als relaties concreet door kinderen kan laten leergebieden leerkracht over mogelijk ontdekken en bespreken ik vraag de stu aan te sluiten en heden om bij verschillende denten te kijken naar de strip en de tekst in zo geïntegreerd leergebieden aan te slui de tekst moeten ze half intuïtief de inhouds te werken ten en zo geïntegreerd te woorden aanduiden door te werken met werken taal beeld we transparant op een wit bord kunnen ze reld orientatie en muzische gewoon met verwijderbare stift in de tekst vaardigheden je spreekt vaardigheden in aanduiden wat ze willen de overblijvende een breed kader aan en kan op verschillende woorden benoem ik als functiewoorden en niveaus werken beschrijvend structurerend dan daag ik hen uit via pijlen en omcirkelin en beoordelend kortom binnen het onder gen duidelijk te maken waarover die gaan 39e jaargang nummer 1 oktober 2009 43 op die manier zien studenten dat sommige gorie verwijswwoorden te ontdekken het is van die functiewoorden verwijzen en dat de allemaal heel concreet in een situatie inge combinatie van tekening en tekst henzelf bed en dat is de bedoeling bij dit soort maar ook kinderen kan helpen om de cate bewust maken uit m j sacre big ben en kroos naar zee uitgeverij averbode oktober 2009 nummer 1 39e jaargang 44 in semester 2 werken we heel expliciet aan te spreken en ontdekken die van anderen woord en zinsleer som-

mige bewustmakers de ene leest niet graag lange beschrijvingen van semester 1 komen hier terug aan de de andere net wel dit beoordelingsrooster orde maar worden nu verder inhoudelijk en komt ook terug binnen het werken met vakspecifiek uitgediept door het bewust strips deze vakkenstage is het enige moment worden via echte teksten ervaren studen waarop we binnen de opleiding expliciet stil ten dat vele grammaticaonderwerpen echt staan bij de verfilming van boeken en het niet zo wereldvreemd zijn als ze ze tot nu toe eigene aan beide vormen boek en film in het onderwijs hebben meegemaakt en ondergaan studenten het principe van in onmiddellijk na dit project werken we in een ductie als didactisch middel voor we het namiddag vakkenstage strips verder met bespreken ik doe gedurende de contacturen een aantal relevante filmische elementen weliswaar lichtjes versneld met hen wat tegelijk ontdekken studenten typische strip zij later met kinderen moeten doen elementen waarrond ze zinvol met kinderen kunnen werken de vakkenstage is het enige in semester 3 tweede jaar opleiding eerste moment waarop we binnen de opleiding jaarhelft werken we met studenten rond de expliciet stilstaan bij het gebruik van strips in didactiek van voortgezet lezen en herhalen de klas binnen het leergebied nederlands we een aantal strategieën die ze bij interactie buiten deze vakkenstage komen strips spo tief voorlezen en kleine boekpromotie al radisch aan bod en meestal vanuit een die hebben geoefend en toegepast voorspellen nende functie voor zaken van taalbe schou en verwachtingen verwoorden en controle wing ren zowel over inhoud als over tekstsoort studenten zien die strategieën nu in het gro de leerlijn van dit semester sluit ik af door te tere geheel van leesstrategieën vallen werken rond ontluikende en beginnende geletterdheid en de rol van prentenboeken in semester 4 tweede jaar opleiding tweede daarin binnen prentenboeken komen zaken jaarhelft werken we in een meer specifieke uit boek en film en de vakkenstage van de leerlijn we beginnen met het project boek strips terug camerastandpunten stripbal en film we lezen en bespreken met studen lons verschillende tekeningen op een blad ten een boek dat ook is verfilmd voor we al dan niet in kaders op de dag vakkenstage³ boek en film samen naar de verfilming kijken en daarmee tijdens de vakkenstage rond strips ontdek aan de slag gaan het ken studenten effectief en concreet welke boek bespreken we in meerwaarde strips in de klas kunnen bieden studenten moeten kleine groepen met het op het vlak van didactiek welke mogelijke voor ogen houden beoordelingsrooster van den ze bieden om aan te sluiten bij de leef dat ze strips zeker canon cultuurcel⁴ stu wereld van kinderen en hoe via strips allerlei niet altijd mogen denten hebben daarmee onderdelen van de verschillende leergebied gebruiken om een hulpmiddel om gron den aan bod kunnen komen ze ervaren lastige leerstof dig over een boek te spre tegelijk hoe ze een aantal zaken geïntegreerd aan te brengen ken ze krijgen met de kunnen aanbieden waardoor er binnen het want dan worden gegevens van het beoor onderwijs meer tijd vrijkomt meer diepgang ze oneigenlijk delingsrooster woorden kan worden nagestreefd en gaten kunnen gebruikt om over hun leesvoorkeur worden opgevuld 39e jaargang nummer 1 oktober 2009 45 hierbij is het belangrijk dat studenten bespre kunnen stellen er zijn momenteel een aantal ken en voor ogen houden dat ze strips zeker methodes op de markt die werken rond niet altijd kunnen en mogen gebruiken om bepaalde dee-

laspecten van strips maar het lastige leerstof aan te brengen want dan is niet altijd duidelijk welke diepgang wel of worden ze oneigenlijk gebruikt strips zijn niet in de methode zit geregeld keren gelijk immers meestal niet bedacht om leerstof te aardige elementen terug zonder dat verdie laten ontdekken of over te brengen strips ping duidelijk wordt leerkrachten van onze verdienen een plek binnen lezen leesvoor ankerscholen⁶ hebben aangegeven dat kin keuren en leesbevordering maar verdienen deren jaar na jaar opnieuw werken rond bij het tegelijkertijd ook om te worden be voorbeeld onomatopee en stripballons en schouwd in hun eigenheid dat strips daardoor al even saai worden als gewone lesonderwerpen via de leerlijn ervaren studenten dat je wel degelijk zaken in de lagere school kan laten terugkeren in strips vind je een vorm van taalgebruik maar met een nieuwe met een eigen grammatica die lezers moe bijkomende uitdaging en kinderen werken ten kennen om ten volle te kunnen genieten in andere soorten strips jaar na jaar van deze vorm van literatuur die gramma waardoor ze kinderen opnieuw rond tica hebben we in onze opleiding proberen kunnen motiveren nog stripballons en te vatten in een leerlijn doorheen de lagere eens hetzelfde maar toch daardoor worden school de leerlijn⁵ zit in bijlage hoe gaan anders te bestuderen strips al even we met die leerlijn om saai als gewone studenten ontdekken tij lesonderwerpen tijdens de vakkenstage daag ik studenten uit dens de vakkenstage en om voor de meegebrachte stripverhalen van de concrete opdrachten uit de leerlijn na te gaan in welk leerjaar van dat strips eigenlijk niet zo de lagere school ze zinvol kunnen worden gemakkelijk te lezen zijn als lezer moet je gebruikt studenten vinden het eerst moeilijk tegelijkertijd beelden en allerlei soorten tek om in te schatten voor welk leerjaar strips sten lezen ze ontdekken in de mappen bruikbaar zijn maar zodra ze per twee of in opdrachten en materiaal uit concrete strips kleine groepen hebben verwoord waarom verder ontdekken ze dikwijls strips die ze een bepaald verhaal wel of niet in een helemaal niet kennen en krijgen ze tussen bepaald leerjaar hoort krijgen ze greep op door zicht op strips als erfgoed ze vinden criteria van de leerlijn ik schrijf bewust leer dit elk jaar opnieuw een ontdekking voor jaar omdat ik hier heel expliciet taalbeschou zichzelf maar ook voor hun latere lesprak welijk met strips in de klas laat werken niet tijk rond lezers die voor hun eigen leesplezier strips lezen soms helpt het greep te krijgen in een map vinden studenten fragmenten op elementen die bepalen waarom iemand van een roman en hetzelfde fragment in een strip wel of niet graag leest stripversie op deze manier kunnen ze patro nen binnen literatuur ontdekken maar ook studenten gebruiken de leerlijn ook om bij ontdekken hoe de gewone woorden wor stageopdrachten te leren inschatten wat de den omgezet in specifieke stripelementen beginsituatie van de klas is en vooral om onder andere zo ontdekken ze ook binnen concrete vragen over die beginsituatie te strips kwaliteit en rommel in de map zit oktober 2009 nummer 1 39e jaargang 46 materiaal van erik en het kleine insectenboek veel vakjargon bevatten om zomaar te kun g bomans peter en de wolf cd en de nen gebruiken wind in de wilgen k grahame tijdens de vakkenstagenamiddag een namiddag met twee blokken van anderhalf uur werken studenten in hoekenwerk ze enkele praktische opdrachten werken per twee aan opdrachten in map pen er zijn mappen voor de eerste graad ik heb zeker niet de waarheid in pacht maar

mappen voor de tweede en derde graad heb wel prettige en leerrijke ervaringen met maar ook mappen die in alle graden kunnen het materiaal en de aanpak achter de rug worden gebruikt in elke map zit gekopieerd studenten gaan zoals reeds beschreven materiaal uit stripverhalen in mappen voor tijdens de vakkenstage aan de slag en verdie de eerste graad zit naast specifiek materi en hun inzicht in het fenomeen strips aal voor eerste lezers ook materiaal uit bijkomend heb ik gesprekken gevoerd met prentenboeken studenten ondervinden op leerkrachten lager onderwijs tijdens een die manier aan den lijve dat ze taalbeschou navormingssessie voor pedic⁷ op hsn ses welijk bezig zijn binnen het werken rond o a sies in 2007 en 2008 en tijdens een sessie op het eigene van strips en ontdekken manieren de tweedaagse taalconferentie voor studen om het muzische te integreren ze zien hoe ten van de lerarenopleidingen basisonderwijs hoekenwerk rond strips kan worden georga in nederland vlaanderen en suriname⁸ de niseerd hoeveel materiaal nodig is en wat gesprekspartners zagen mogelijkheden om allemaal aan bod kan komen tijdens die tegelijk aan grammatica en taalbeschouwing namiddag loop ik als leerkracht rond stop en het genre strips te werken ze verwoord en luister en stel eventueel vragen om hen den echter ook dat het verzamelen van tot meer diepgang te brengen materiaal een haast constante speurende blik vraagt sommigen zagen dat zitten het materiaal heb ik verzameld in de loop anderen helemaal niet tijdens de dag van der jaren de opdrachten zijn geïnspireerd literatuureducatie werd een drempel duide op de stripkoffer⁹ een handleiding van lijk studenten van een andere lerarenoplei kclb¹⁰ en de vakkenstages die paul verding vonden de opdrachten lastig samen stappen en koen van geelen enkele keren hebben we ontdekt dat zij de leerlijn die in aan onze studenten gegeven hebben mijn opleiding is ingebouwd niet hebben daarnaast heb ik zelf opdrachten bedacht doorlopen en dat daardoor opdrachten te en uitgewerkt 39e jaargang nummer 1 oktober 2009 47 een stripfiguur verzinnen en het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden bij deze opdracht bedenken studenten een stripfiguur op basis van een aantal vragen zie ideeenverzamelblad ideeenverzamelblad voor het bedenken van een stripfiguur 1 hoe heet je personage 2 hoe oud is hij of zij ongeveer 3 welke karaktertrekken heeft hij of zij 4 in welke omgeving woont hij of zij 5 heeft hij of zij veel vrienden vijanden wie zijn dat 6 welke hobby s heeft jouw personage 7 welke avonturen beleeft hij of zij oktober 2009 nummer 1 39e jaargang 48 ze mogen alleen een figuur bedenken omdat nen maar tegelijk zijn ze ook bezig met het technisch haast niet mogelijk is kinderen wezenlijke eigenschappen van bijvoeglijke een heel stripverhaal te laten bedenken en naamwoorden zo is in deze opdracht een uitwerken binnen gewone lessen een stuk taalbeschouwing geslopen en kan je stripverhaal teken je niet op een a4 blad en hiernaar teruggrijpen wanneer je specifiek door onmiddellijk stroken en kaders te teke wil werken rond bijvoeglijke naamwoorden nen er moet eerst een iedereen heeft een gedeelde ervaring verhaal-lijn en een held het maken zijn je kan hierover in studenten gaan niet aan het tekenen bij van een heel kleine groepen laten over deze opdracht want ze willen zoveel moge stripverhaal kan leggen maar ook met de lijk inspiratie opdoen vanuit materiaal in de pas aan bod hele klas om daarna op te mappen kinderen zullen waarschijnlijk wel komen wanneer splitsen voor de verdere willen tekenen en dan

kan je verschillende kinderen al een uitwerking een groep groepen gericht aan het werk zetten een hele weg hebben kan nadenken over andere groep rond de belangrijkste stripfiguur een afgelegd stripfiguren een andere groep rond andere stripfiguren die een rol over scenario waarin de spelen in het verhaal een groep rond achter verhaallijn wordt uitgesplitst in wat de strip gronden om daarna alles in een geheel figuren doen hoe ze zich voelen wat ze samen te voegen sociale vaardigheden bin zeggen randinformatie woord uitleg door nen de klasgroep krijgen binnen dit geheel de auteur of onomatopeen soorten strip een relevante en normaalfunctionele plek ballons nog een andere groep kan noodzaakelijke achtergrondinformatie opzoeken beeld en cultuureducatie en erfgoed binnen een klas kan je ook opsplitsen door een opdracht met elementen rond beeld en bijvoorbeeld een gelijkaardig vragenblad op cultuureducatie draait over het herkennen te stellen over gebeurtenissen in het verhaal van knipogen in strips studenten krijgen over plaatsen waar het verhaal zich afspeelt fragmenten uit concrete stripverhalen en enz op die manier kan je een verhaallijn ver moeten uitzoeken over welke knipogen het der laten uitdiepen het maken van een heel gaat welke voorkennis een stripauteur bij stripverhaal kan volgens mij pas aan bod zijn publiek veronderstelt en hoe dit gegeven komen wanneer kinderen al een hele weg bijdraagt tot het bepalen van de literaire hebben afgelegd en dus al veel hebben ont kwaliteit van het stripverhaal sommigen vin dekt in bestaande verhalen om die reden den deze opdracht moeilijk anderen genie staat het zelf tekenen pas laat in de leerlijn ten van de knipogen hier ervaren studenten over strips opgenomen en om die reden ben hoe belangrijk het kan zijn duo s bij dit soort ik het niet eens met methodes waarin hoekenwerk goed samen te stellen ineens staat dat kinderen een stripverhaal zelf mogen ontwerpen zonder dat er tevoren een greep uit de fragmenten aandacht is geweest voor concrete elementen in de reeks asterix en obelix zijn er ont ten van een strip zettend veel knipogen zowel via tekeningen als via teksten bv een herte door de vragen te doorlopen zijn kinderen kende versie van het schilderij van de bezig met het ontwerpen van een figuur ver boerenbruiloft van breughel vele toe haal plaats die ze daarna kunnen tekenen op de werking van het gerecht 39e jaargang nummer 1 oktober 2009 49 en hoorzittingen met vaste gebaren beeldeducatie en leesstrategieën om de toehoorders te imponeren een verwijzing naar het sprookje van studenten krijgen materiaal van een aantal blauwbaard in zushanna lieve zushan na stripreeksen voorkaft achterkaft en soms zie je nog niets komen bijgestuurde ook een binnentitelblad de opdracht vraagt liedjesteksten hen het materiaal dat bij elkaar hoort bij bij jommeke is er o a een non die niet elkaar te leggen en na te denken hoe en in wil kussen en als reden opgeeft welke mate het helpt om verwachtingen te begijntjes en kwezeltjes kussen niet scheppen naar het soort verhaal in welke in de reeks cupido kussen bv twee mate het helpt om zicht te krijgen op de oost europese leiders elkaar op de helden en welke gradatie ze vaststellen mond en moet cupido aan sint pieter uitleggen dat hij echt geen pijl heeft stereotypen talig en niet talig afgeschoten op die twee maar dat het met cultuur te maken heeft in de reeks nero heb je verwijzingen studenten zien gelamineerde voorbeelden naar politiek je herkent spilfiguren van stereotiepe afbeeldingen en zoeken op petoetje somt zonder veel problemen de ba-

sis daarvan zelf naar bijkomende voor zeven wereldwonderen op en geeft uit beelden van helden schurken professoren leg aan petatje nero dwaalt door de vrouwen verder overleggen ze over de zandstraat en bejubelt het gebouw van vraag in welke mate de rollenpatronen over het stripmuseum om zich dan om te eenkomen met de werkelijkheid en over de draaien en het doodjammer te vinden voorstelling van jongens meisjes mannen dat zijn geboorteplaats zo staat te ver vrouwen bepaalde bevolkingsgroepen de kommeren map bevat voorbeelden uit suske en wiske bij suske en wiske duiken bekende jojo de stripversie van erik en het kleine politieke figuren op maar ook mythi insectenboek asterix en obelix kuifje sche figuren zoals godfried den tweede orphanimo pitch er is een gelijkaardige van brabant of manneke pis of actuele map over vooroordelen maar met materiaal toestanden zoals bv de strijd van het uit andere verhalen polderdorp doel in lucky luke komen verschillende aan beeldeducatie vertelperspectieven gepaste liedteksten aan bod maar komt camerastandpunten jolly jumper zijn baas te hulp met de woorden in dit soort situaties is wel eens een koninkrijk voor een paard studenten vinden in deze map kopieën uit geboden prentenboeken en stripverhalen met het in orphanimo is er een heel specifieke materiaal uit de cursus over vertelperspectief voor het werk van greenpeace tieven en camerastandpunten zoeken ze uit wat in de kopieën wordt gebruikt en hoe dit soort opdrachten kan een differentiatie dit de verhaallijn ondersteunt en of ver opdracht zijn voor wie het gewone van sterkt strips al kent er gaat een behoorlijke uitdaging van uit oktober 2009 nummer 1 39e jaargang 50 muzische opvoeding kennis en kunde in het duo neemt een student een strip de eeuwige discussie tussen kennis en bladzijde kiest een figuur en beeldt die kunde zal waarschijnlijk nooit worden uit zonder woorden te gebruiken de beslecht maar dat wil niet zeggen dat we andere raadt over wie het gaat en dan geen poging kunnen ondernemen om een wisselen de rollen om en ander zinvol te koppelen en nieuwsgierig studenten lezen een stripbladzijde doelgericht geïntegreerd aan de slag te gaan luidop voor aan een ander duo deze in de basisschool en de opleiding dit artikel opdracht lijkt erg op wat een tijd gele wil daartoe alvast een zetje geven vanuit den in man bijt hond gebeurde maar strips was tevoren bedacht studenten experimenteren met het inkleuren van een stripbladzijde en ontdekken zo de invloed van kleuren op het inlevingsvermogen in een verhaal hilde van den bossche kaho sint lieven campus waas hilde vandenbossche kahosl be noten 1 het communicatieschema is door oud collega ides callebaut handig uitgewerkt in een reeks observatieroosters die bruikbaar zijn binnen zachte vormen van evaluatie en die een breed beeld van de geobserveerde opleveren op de hoogte van hun nederlands een grabbelton met voorstellen van zachte evaluatie taalonderwijs brussel vvkba0 2003 2 de basistekst van het artikel is in 2007 verschenen in het congresboek van het schoolvak nederlands binnen de lophon stroom en in 2008 in het congresboek binnen de stroom lager onderwijs deze tekst is aangepast en bijgewerkt 3 een vakkenstage behelst een hele namiddag of een hele dag waarop alleen gewerkt wordt rond het opleidingsonderdeel dat de vakkenstage organiseert vakkenstages worden niet verrekend binnen het aantal contacturen soms zijn dergelijke vakkenstages leergebiedoverschrijdend op dat moment staat een deel van het opleidingsonderdeel de opleidingsonderdelen zeer

expliciet in de kijker in dit geval gaat het om een halve dag waarop studenten allerlei feiten in verband met strips ervaren ontdekken en verwoorden op een manier die ze ook in de lagere school kunnen gebruiken 39e jaargang nummer 1 oktober 2009 51 4 duijx t eindred hugens b ill 2003 leeskracht gids voor literaire competentie op school leidschendam leuven biblion davidsfonds infodok p 20 21 5 dank aan oud collega paule bosch die de leerlijn heeft vormgegeven in een overzichtelijk handig en bruikbaar schema 6 onze opleiding werkt vanuit salsa samen school maken ankerscholen en lerarenopleiding in synergie met accent op ieders talent met ongeveer 65 ankerscholen nauw samen elke school neemt een pakket studenten een derdejaarsstudent een tweedejaarsstudent en twee eerstejaarsstudenten wanneer er meerdere klassen per leerjaar zijn neemt de school soms meerdere pakketten studenten aan de mentoren van elk leerjaar komen geregeld naar de opleiding voor overleg en bespreking van recente veranderingen in de opleiding 7 pedic diocesaan pedagogisch didactisch centrum in mijn geval het centrum van gant ontmoetingsdag terug alle aandacht los op taal pedic gant sessie strips in je klas 28 maart 2007 8 zie taalunieversum org onderwijs taaltweedaagse 9 de stripkoffer was een initiatief van het cultureel centrum van turnhout het ging om een koffer met allerlei laatjes waarin opdrachten en materialen rond strips zaten en waardoor kinderen spelenderwijs maar ook doelbewust belangrijke elementen van strips ontdekten en leerden ging omdat de koffer niet meer bestaat en dus ook niet meer kan worden uitgeleend 10 kclb katholiek centrum voor lectuurinformatie en bibliotheekvoorziening te antwerpen het kclb is in 2003 herdoopt in leesweb vzw louis frarynlaan 75 bus 3 2050 antwerpen info leesweb be leesweb be drijvende kracht in verband met strips is manu manderveld die een aantal keren onze vakkenstage heeft gegeven oktober 2009 nummer 1 39e jaargang bijlage eerste graad tweede graad derde graad scenario plaatjes aantal beperkt in aantal groter aantal plaatjes idem ordening in de normale leesrichting evt afwijkend in leesrichting maar met sterkere afwijking van de normale volgorde met duidelijke hulp evt zelfs wat zoekwerk grootte variatie volgens de informatieve waarde grotere variatie i v m grootte bv inserts verbanden duidelijk expliciet uitgedrukt denkrelaties soms niet meer expliciet weergege denkrelaties in bv cliffhangers niet altijd volgens ven maar bv af te leiden de stereotiepe verwachtingen striptaal tekstballonnen soorten tekstballonnen en denkballonnen tekst en denkballonnen t ekst en denkballonnen ook met verschillende 52 lettertypes tekstkaders situerend en beschrijvend t eksttypes met alleen aanvullende info i p v ook beschrijvend andere tekst eenvoudige klanknabootsende k lanknabootsing en met bijkomende info via de ook klanknabootsing en met bijkomende info woorden evt met informatieve info lettergrootte en het lettertype vanuit lettergrootte lettertype ander alfabet vanuit de lettergrootte eenvoudige symbolen en pictogrammen c omplexere symbolen pictogrammen idem 39e jaargang nummer 1 oktober 2009 t ekstkaders en ballonnen met een afwij idem kende rand bv bloemetjes ijskoud druppe lende variatie in de belettering van strips taalbeschouwing i v m de taal van de personages directe rede 1e klas mondeling stellen beperktheid van een tekstballon kader van de eigenheid van de personages in taal vatten 2e klas onder de plaatjes met een eenvoudige gesproken zinnen verkorte symbool voor elke spreker cf polstrip schrijfzin-

nen tekentechniek camerastandpunten eenvoudig standpunt ietwat complexere verteltechniek via de camera complexere verteltechniek mengeling van blad niet te veel wisselingen schikking en camerastandpunten personages namen nog niet relevant naamgeving a la kiekeboe naamgeving a la asterix functie relatie tussen een beperkt aantal soort figuren en hun relatie t o v elkaar stereotiepen in rollenpatronen rassen personages activiteiten beroepen belang van het beroep voor het effect van het beroep op het verhaal idem verhaal karaktertrekken overwegende eigenschappen van de relatief sterk statisch karakter idem belangrijkste personages uiterlijk herkenbaarheid van personages aan idem stereotiepen in uiterlijke kenmerken details van uitzicht en of kleding emoties gezichten stijgende moeilijkheidsgraad idem houdingen gebaren sterkere nuancering volgens de leeftijd en de leesvaardigheid idem woorden tegenstelling botsing tussen beeld en taal tekstballonnen 53 kleuren soorten strips indeling volgens lengte cartoon bladzijde boek idem idem figuren kinderen volwassenen dieren idem situering in tijd en plaats idem inhoud tekenstijl de klare lijn karikaturaal realistisch aanpak humoristisch ernstig zelf een strip maken met basiselementen zelf een de algemene werkwijze de algemene werkwijze oktober 2009 nummer 1 39e jaargang passend gezicht passende houding met basiselementen zelf een stripfiguur de werkwijze van de een of andere bedenken bedenken auteur de toepassing van de werkwijze o a in taal en beeldopvoeding minstens a3 formaat en eerst aandacht voor bedenken personages scenario e d